

Instytut Pamięci Narodowej - Warszawa

<https://warszawa.ipn.gov.pl/waw/aktualnosci/58882,Obchody-Dnia-Pamieci-o-Cywilnej-Ludnosci-Powstanczej-Warszawy-Marsz-Pamieci-Tedy.html>
19.04.2024, 02:01

Obchody Dnia Pamięci o Cywilnej Ludności Powstańczej Warszawy. Marsz Pamięci „Tędy przeszła Warszawa” - 30 września 2018

Obchody rozpoczęła uroczysta Msza Święta w intencji powstańców, ludności cywilnej

Warszawy oraz osób niosącym im pomoc. Odprawiona została w katedrze polowej Wojska Polskiego, o godz. 10. Na początku Mszy św. wprowadzono sztandar Pułku Reprezentacyjnego Wojska Polskiego. Następnie odczytano słowa biskupa polowego WP Józefa Guzdk, który w swym przesłaniu dziękował Bogu za dar Niepodległości i prosił o szczególne łaski dla naszej Ojczyzny, a dla każdego z wierzących dar nadziei i miłości.

Mszę Świętą odprawił ks. Stanisław Kicman – naoczny świadek rzezi Woli, który wraz z całą rodziną został wypędzony z Warszawy i osadzony w obozie przejściowym Dulag 121 w Pruszkowie. W homilii odwołał się do swoich dramatycznych wspomnień i podkreślił, że u źródeł niemieckiej agresji stała niepohamowana rząda władzy. Apelowal też do kombatantów i nauczycieli, by edukowali współczesną młodzież. Kazanie zakończył modlitwą za poległych i zamordowanych w Powstaniu Warszawskim.

Po Mszy św. uczestnicy przeszli pod pomnik upamiętniający Akcję pod Arsenalem, znajdujący się przed Narodowym Muzeum Archeologicznym „Arsenal” przy ul. Długiej, gdzie ks. Kicman podzielił się ze zgromadzonymi swoimi przeżyciami z początku Powstania Warszawskiego, rzezi Woli, wygnania do Dulagu 121 w Pruszkowie oraz z pobytu w niemieckich obozach koncentracyjnych. Delegacje organizatorów złożyły wiązanekę oraz zapaliły znicze na cześć harcerzy Szarych Szeregów i osób uwolnionych z rąk niemieckich w trakcie Akcji pod Arsenalem. Następnie ks. Kicman pobłogosławił zgromadzonych i Marsz Pamięci „Tędy przeszła Warszawa” ruszył w kierunku PAST-y. W marszu uczestniczyli rekonstruktorzy, kombatanci oraz mieszkańcy Warszawy.

Pod budynkiem PAST-y odbyła się inscenizacja złożenia broni przez Powstańców oraz odtworzenie dramatycznych chwil brutalnego przygotowywania przez Niemców polskiej ludności cywilnej do przemarszu na stację kolejową, skąd miała być wywieziona do obozu Dulag 121 w Pruszkowie. Po sformowaniu przez Niemców kolumny marsz przeszedł do stacji WKD Śródmieście (skąd uczestnicy przemieścili się kolejką do Tworek) i połączył z pruszkowską częścią Marszu Pamięci „Tędy przeszła Warszawa”.

Zwieńczeniem marszu była żywa lekcja historii w postaci inscenizacji selekcji obozowej, która odbyła się pod pomnikiem „Tędy przeszła Warszawa” na terenie dawnego obozu Dulag 121, utworzonego przez Niemców w miejscu przedwojennych Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego, przy ul. 3 Maja 8A w Pruszkowie. Po rekonstrukcji odczytano list prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr. Jarosława Szarka. Uroczystości zakończył apel pamięci.

Relacja ks. Stanisława Macieja Kicmana – IPNtv

[„Echa dnia” TVP 3 \(1 października 2018\)](#)

Organizatorzy: Muzeum Dulag 121, Fundacja Edukacji Historycznej. Instytut Pamięci Narodowej jest współorganizatorem Marszu Pamięci.

Fot. Konrad Starczewski i Tomasz Sikorski